

NÜH

﴿ ٧١ ﴾ سُورَةُ نُوحٍ

Sûrei Nuh Mekkîdir.

Âyetleri - Kûfide yirmi sekiz, Bısrîde ve Şamîde yirmi dokuz, maadada otuzdur.

Kelimeleri - İkiyüz yirmi birdir.

Harfleri - Yedyüz ellidir.

Fasılası - م ن ا

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿١﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢﴾ قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٣﴾ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا اللَّهَ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٥﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٦﴾ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا ﴿٧﴾

Sh:»5366

﴿٧﴾ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا ﴿٨﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٩﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿١٠﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١١﴾ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١٢﴾ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٣﴾ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٤﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٥﴾ أَلَمْ

تَرَوۡا كَيْفَ خَلَقَ اللّٰهُ سَبۡعَ سَمَوٰتٍ طِبَاقًا ﴿١٦﴾ وَجَعَلَ الْقَمَرَ
فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا ﴿١٧﴾ وَاللّٰهُ اَنۡبَتَكُمۡ مِّنَ
الۡاَرۡضِ نَبَاتًا ﴿١٨﴾ ثُمَّ يُعِيدُكُمۡ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمۡ اِحۡرَاجًا
﴿١٩﴾ وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمۡ الۡاَرۡضَ بَسَاطًا ﴿٢٠﴾ لِتَسۡلُكُوا مِنْهَا
سُبُلًا فَجَاجًا ﴿٢١﴾

Meali Şerifi

Haberiniz olsun ki biz Nuhu kavmina gönderdik, kavminin inzar et diye, gelmezden evvel onlara bir azâbı

elîm 1 Dedi ki:

Sh:»5367

ey kavmim! Haberiniz olsun ben size açık bir nezîrim 2 Şöyle ki Allaha kulluk edin ve ona korunun ve bana

itaat eyleyin 3 Günahlarınızdan size mağîret buyursun ve sizi müsemma bir ecele kadar te'hîr eylesin,

muhakkak ki Allahın takdir eylediği ecel gelince te'hîr olunmaz eğer bilseidiniz! 4 Dedi ki ya rab! Ben

kavmımı gece gündüz da'vet ettim 5 Fakat benim çağırمام onlara firardan başka bir şey artırmadı 6 Ve ben onları mağfiret buyurman için her da'vet ettiğimde onlar parmaklarını kulaklarına tıkadılar ve esvablarına büründüler ve ısrar ettiler ve kibirlendikçe kibirlendiler 7 Sonra ben onları yüksek sesle çağırdım 8 Sonra hem il'âm ederek söyledim onlara hem gizli gizli söyledim 9 Gelin dedim: rabbınızın mağfiretini isteyin, çünkü, o, mağfireti çok bir gaffardır 10 Bol hayır ile üzerinize semayı salsın 11 Ve size mallar ve oğullarla imdad eylesin, ve sizin için Cennetler yapsın, sizin için ırmaklar yapsın 12 Neye siz ummazsınız Allah için bir vakar 13 Yaratmış iken o sizi tavır tavır bu tavra kadar 14 Görmediniz mi nasıl yaratmış Allah yedi Semayı uygun tabaka tabaka? 15 Kameri kılmış içlerinde bir nur, güneşi de kılmış bir lâmba 16 Ve Allah yetiştirdi sizi Arzdan nebat tarziyle 17 Sonra sizi onda geri çevirecek ve çıkaracak sizi bir çıkarış daha 18 Ve Allah sizin için Arzı bir sergi yapmıştır 19 Gidesiniz diye ondan geniş geniş yollarda

20

1. ﴿ اِنَّا اَرْسَلْنَا نُوحًا ﴾ Âlûsî der ki: Nuh ismi aslen Arabî değil, A'cemîdir. Cüvalikî

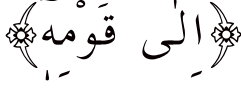
muarreb olduğunu söylemiş, Kirmanî de Süryanîde ma'nası sâkin demek olduğunu söylemiştir. Hâkimin Müstedrekte asıl ismi Abdülgaffar olup çok nevha ve bükâ etmiş olmasından dolayı Nuh denilmiş olduğuna dair rivayeti sahîh olmasa gerekir. Meşhura göre: Hazreti Nuhun Nesebi, ibni Lemek ibni Mettuşelah ibni

Ahnuhtur. Ahnuh da İdris aleyhisselâmın ismidir. Buna nazaran Nuh, İdris aleyhisselâmdan sonradır.

Müstedrekte

Sh:»5368

ise ekser Sehabe radiyallahü anhüm Hazreti Nuhun Hazreti İdristen evvel olduğuna kail oldukları mezkurdur **أهـ**. Hazreti Nuh ile Hazreti Âdem arasında bin sene kadar veya daha yakın bir zaman geçmiş olduğuna dair de aslı kütübi sâlifeye nisbet olunan şayi' bir rivayet vardır. Lâkin Hazreti Nuhun kavmi bu Sürede beyan olunduğuna göre Vedd, Süva', Yegus, Yeuk, Nesir namlarında bir takım putlar yapmış oldukları bu ise Hazreti Nuhun gemisi gibi mu'cize kabîlinden olamıyacağına mebni o vakit sanayiın bunları yapabilecek kadar ilerlemiş bulunduğunu gösterdiği cihetle bin sene zarfında ilk insanların sanayi'de bu dereceye gelebilmiş olmaları hukmi rübubiyetle âlemde meşhûd ola gelen tedricî tekâmül görünür. Bu cihetle ya hilkati Âdeme isnad olunan tarihin yanlışlığına hukmetmek veya o Âdemden murad, ebül'beşer olan Âdem olmadığına kail olmak icab eder. Biz ise Kur'anda Âdemi ismi alem olarak bir tanıdığımızdan Hazreti Nuh ile Hazreti Âdem beyninde ne kadar bin sene geçmiş olduğunu Allahdan başka kimse bilmez deriz.

- Burada Hazreti Nuhun umuma değil, kıvımına mürsel olduğu anlaşılıyor. Zira

mürselin miyanında umuma bî'set Peygamberimize mahsustur. O zaman Yer yüzünde ne kadar insan ve

hangi kavımlar, vardı, ve Arzın nereleri meskûn idi onu da ancak Allah bilir. Bununla beraber Âlûsînin

beyanına göre denilmişki Hazreti Nuhun kavımı Ceziretül'arab ve ona yakın yerlerin sükkâni idi, meşhûr

olan da müşarünileyhin Kûfe arzında ya'ni İrakta sâkin olduğu ve orada kendisine risalet verilmiş olmasıdır.

Bundan Nuh tufanının da ma'lûm olabilen umumu, kavmi Nuha ve onların umumuna aid demek olup bütün

kürei Arzın her tarafına şâmil olması lâzım gelmiyeceği ve o vakit ruyi Arzda onlardan

başka

Sh:»5369

insanlar bulunup bulunmadığı da kestirilemiyeceği anlaşılıyorki Âlûsînin de muhtarı budur. İbni Esîr,

Kâmilde ve Ebülfida' tarihinde «Mecus, tufanı tanımazlar, ba'zıları da tufanı ıkrar eder ve lâkin Babil

iklimiyle ona yakın yerlede olduğunu ve küyümers, ya'ni Âdem evlâdının meskenleri maşırkte olduğundan

onlara tufan vasıl olmadığını zu'meder. Kezalik Hind, Fûrs, Çin gibi maşırık ümmetleri tufanı tanımazlar.

Fürsün ba'zısı onu i'tiraf eder ve fakat umumi değildi, Hulvan akabesini geçmemişti derler. Sahih olan ehli

Arzın hepsi Nuh evlâdından olmasıdır. Çünkü « وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ »

buyurulmuştur.» Diye tahrir eylemişlerdir. (sûrei Sâffatta bu âyet ile Sûrei Hudda «

قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَّمٍ مِّمَّنْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ» Âhiret azâbı yâhud Tufan

4. «يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ» günâhlarınızdan bir kısmını mağfiret etsin - Ki o geçmiş

günahlardır. Çünkü « الْإِسْلَامُ يَجِبُ مَا قَبْلَهُ » dir. İslâm makablini keser atar, Âhirette

onunla muahaza olunmaz. Yâhud hukukullahı müteallık olan günahlar, çünkü hukukî ibadın afvını Allah

tealâ onlara bırakmıştır. Onun mağfireti onlarla halâllaşmağa mütevakkıftır.

«وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى» ve sizi müsemmâ bir ecele kadar te'hîr etsin - De ecel

gelmeden evvel mağfiret olunduktan başka sevab kazanacak güzel ameller yapmağa da meydan

bulabilesiniz. Çünkü o müsemmâ ecel iyman ve ittika ve tâat şartıyla takdir buyurulan eceldir.

«إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ» Çünkü Allahın takdir buyurduğu ecel - herhangi şey hakkında olursa olsun

takdir buyurulduğu vechile «إِذَا جَاءَ» gelince «لَا يُؤَخَّرُ» te'hîr olunmaz - Allahın

takdirini vukuundan

Sh:»5370

evvel kendisinden başka kat'î surette kimse bilemeyeceği cihetle daha vakit var biraz daha eğlenelim de o gelmezden evvel yine hazırlanırız demek de kabil olmaz. Onun için henüz ecel gelmeden evvel imhal ve te'hîr vakıtlarını fırsat bilip de ona göre iman ve ubudiyet ile azâbdan korunup tâat ile sevab kazanmağa çalışmalıdır.

Burada bir taraftan te'hîr etsin deniliyor, bir taraftan da gelince te'hîr olunmaz deniliyor. Gelince te'hîr olunmayan, te'hîr olunsun demek tenakuz olmaz mı? Denecek olursa, ilk nazarda varid gibi zannedilen bu suâlin varid olmadığı cüz'î bir teemmül ile anlaşılır, çünkü gelince te'hîr olunmayanın gelmezden evvel te'hîr olunması tenakuz değil, aynî hakikattir. Zira henüz gelmeyen te'hîr olunmuş demektir. Bundan başka «
يُؤَخِّرُكُمْ ۞» de te'hîr olunan ecel değil, muhatablardır. Eceliniz te'hîr olunsun denilmemiş siz ecele kadar mağfiretle te'hîr olunasınız denilmiştir ki mağfur olarak ecele iresiniz demek olur. Halbuki tenakuzda nisbetin ittihadı için müteallakların ittihadı şarttır. Siz ecele te'hîr olunursunuz ecel te'hîr olunmaz demek hiç bir zaman tenakuz olmaz. Şu kadarki bu ma'naca burada «
يُؤَخِّرُكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۞»
cümlesinin açık bir fâidesi anlaşılır. Onun için bundan ilk tebadür eden ma'na tenakuz değil şu olur.

Muhakkak bir eceli müsemmâ vardır. Ondan büsbütün kurtuluşa imkân yoktur. Ancak o ecel gelmeden evvel Allaha iyman ve itaatle iyi korunmak gibi ba'zı esbaba mebnîy te'hîr olunabilir, lâkin ecel gelince aslâ te'hîr olunmaz. Binaenaleyh o gelmezden ba'zı esbab ile te'hîr olunabilmesine ne ma'na verilmeli? Takdir olunan ecel meselâ yüz sene ise korunmamakla ondan evvel gitmek mümkün olurmu? Veya o gelmezden evvel Allaha iyman ve emirlerine itaat ile korunarak onu yüz yirmi seneye çıkarmak mümkün olabilirmi?

Bundan dolayı ba'zıları buradan iki ecel ma'nası anlaşıldığına zâhib

Sh:»5371

olmuşlar ve ecelin takdirini terdid ile şarta muallak olarak tasvir etmişlerdir. Keşşaf demiştirki: Allah tealâ şöyle kaza' buyurmuşturki meselâ Nuh kavmı iyman ederlerse ömürleri bin senedir ve eğer küfr üzere giderlerse dokuz yüzün başında onları ihlâk edecektir. Bu suretle onlara denilmiştirki iyman edin ki Allah sizi eceli müsemmaya kadar te'hîr etsin, ya'ni tesmiye etmiş ve sizin için daha ilerisine gidemeyeceğiniz bir gaye olarak ta'yin buyurmuş olduğu vakte kadar bıraksın ki o tam bin olan en uzun vaktır. Sonra da haber vermiş ki o uzun gaye geldiği vakit, bu kisanın te'hîr olduğu gibi te'hîr olunmaz. Razî de tefsirinde bunu aynen almıştır. Kazîy ve Ebüssüud ve Âlûsî dahi aynî ma'nâda yürümüş olmakla beraber yalnız gelince

te'hîr olunmıyan eceli, müsemmâ olan uzuna kasretmeyip ikisi de «lâyüahhar» olduğunu, burada ise «

إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ» den murad, iyman takdirinde müsemmâ olan ecel

değil, iyman edilmediği takdirdeki kısa ecel olması ıktiza edeceğini ve çünkü ibadetin «ان» ile ta'lil

edilmesi menfiy te'hîrin mevud te'hîr olmasını icab ettiğinden ibadet etmezseniz uzun ecele te'hîr

edilmezsiniz ve o halde mukadder olan eceliniz kısa ecel olur, o gelir çatar, gelince de tehîr edilmez, o

vakit kurtulamazsınız, müsemmâ eceliniz uzun olan değil, kısası olmuş olur, demek olduğunu anlatmışlar

ve bu suretle bunlar bir taraftan şarta göre uzun veya kısa iki ecel farz etmekle beraber hakıkatte ecelin bir

olduğunu da göstermek istemişlerdir. Çünkü mes'elenin iki safhası vardır.

BİRİSİ, eşyanın tabiatine nazaran haddi zatindeki imkânı safhasıdır ki bu bakımdan muhtelif esbaba

nazaran ecel, vukuuna kadar muhtelif surette uzun ve kısa olmak mümkündür. Vukuundan veya delâili

vukuundan evvel sirri kader Allahdan başkasına ma'lûm olmadığı

Sh:»5372

cihette insan ancak imkân safhasını mülâhaza ederek ona göre hazırlanmak lâzım gelir.

İKİNCİSİ de vuku' safhasıdır ki bu bakımdan vakı'de tehakkuk eden ecel o mümkinlerin ancak birisidir.

Kimsenin iki eceli yoktur. Takdiri ilâhîye gelince, takdir, Allah tealânın ezeldaki ilmi, kaza o ilmin lâyezalde

fı'le çıkarılması demek olduğuna göre «

« لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ » olan ilmi

ilâhîde hafa ve tereddüd ihtimali bulunmayacağından ileride bil'fil vakı' olacak olan ecel ne ise ilmi ilâhîde

mukadder olan ecel de odur. Binaenaleyh hakikatte mukadder olan ecel vakı'deki gibi birdir. Lâkin onu

vukuundan evvel Allahdan ve Allahın bildirdiklerinden başka kimse bilemez. İlim ma'lûme tabi' ve tekelifin

menatı ise imkânı zafî olmak hasebiyle Hazreti Nuhun da'veti de hakîkati takdire nazaran değil, sureti

imkâna nazarandır. İbni Atıyye tefsirinde demiştir ki « وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى »

Mu'tezilenin insan için iki ecel vardır demelerinde temessük ettiklerindendir. Eğer bir ve müncez olsa idi

haddine irince te'hîri sahih olmaz, irmeyince de ta'cili sahih olmazdı demişlerdir. Halbuki âyette onların

tutunacağı bir şey yoktur. Çünkü Nuh aleyhisselâm onları te'hîr olunacaklardan mı yoksa ta'cil

olunacaklardan mı olduğunu bilmiş değildir. Ve onlara siz vakti gelen ecelden te'hîr olunursunuz da

dememiş. Lâkin ezelde onları ya iman ve te'hîr ile hukm olunanlardan veya küfr ve ta'cil ile hukm

olunanlardan olduğu sebk etmiştir, sonra bu ma'nâya şiddet verip «

اهـ . « إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ » kavliyle şimşeği çakarak karar vermiştir .

13. ﴿مَالِكُمْ لَا تَرَجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا﴾ neye siz Allah için bir vekar ummazsınız -

vekar, hafifliğin zıddı olarak ağırlık, hilm ü temkin ile azamet ma'nalarına gelir, netekim tevkîr, ta'zîm

demektir. « لِلَّهِ » fâili veya müteallakı beyandır. Ya'ni siz neye Allahdan korkmıyorsunuz, Allah tealânın

hılmiyle

Sh:»5373

beraber bir azamet ve izzeti bulunduğu inanmıyor ve onu saymıyanın akıbet helâk olacağına ihtimâl

vermiyor, i'tikad etmiyorsunuz da ona saygısızlık ediyor, putlara tapıyorsunuz, bu ma'naca kelâm, sırf tehdid

olur. Yâhud ne için siz Allah tealânın size ileride bir vekar ve haysiyet bahşederek tevkîr etmesini, terakkî

ettirip akıbette büyük meretebe ve sevaba irdirmesini ümid etmiyorsunuz da iman ile onun yoluna gitmiyor,

ona küfr ile putlara tapıp zillet yolunu ihtiyar ediyorsunuz? Demektirki bu surette tehdidden ziyade teşvik

olmuş olur. 14. ﴿وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا﴾ Halbuki o sizi tavır tavır nice hallerden geçirerek

halk etmiştir. - Burada insan hilkatinin ferden ve cem'an geçirmiş olduğu tekâmül mertebelerine işaret

buyurulmuştur ki Ebüssüudun tahriri vechile ibtida anasır halinde, sonra ağziye halinde, sonra ahlât

halinde, sonra nutfе halinde, sonra aleka halinde, sonra mudga halinde, sonra ızam ve lühum halinde,

sonra da bam başka bir hıkkatte inşa etmiştir. «فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ»

bunları yapan o güzel halk tevkiir ve ta'zime lâyıkk değil mi? O sizi daha başka bir tavr-u hıkkatte

yükseltemezmi? Yâhud kahr-u tedbir ile elîm azâblara düşüremezmi? Siz neye bunları düşünmiyorsunuz?

Bunu daha ziyade ızzah ve isbat için buyuruluyorki: 15. ﴿الْمَ تَرَوْا كَيْفَ﴾ ilh...

17. ﴿وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا﴾ - Nebat, nebt kelimeleri lügatte ismi

cins ve masdar olur. İsm olduğuna göre yerde biten, ya'ni neş'et edip yetişen her şey'e denir, sonra sâkı

olmıyanda belki hayvanatın yediğinde urf olmuşturki ot dediğimizdir. Masdar olduğuna göre de bitmek, ot

bitmek yetişmek, inbat da bitirmek, yetiştirmek, neş'et ettirmek demek olur. Nebatın faslı, mümeyyiz ve vasfı

nümüvdürki uzviyyetin tegaddi ve tenasül ile tezahürüdür.

Sh:»5374

Lâkin kelimenin asıl sıgasi masdar olduğü ve insan hayatı, nebatî hayattan ibaret bulunmadığı için

müfessirîn burada «نَبَاتًا» hal değil, masdar olarak mefuli mutlak olduğünü beyan etmişlerdir. Ancak

bazıları doğrudan doğru « أَنْبَتَكُمْ » den mefuli mutlak olmak için «

﴿ أَنْبَاتًا ﴾ • ﴿ أَنْبَاتًا ﴾ » ma'nasına olup babının gayriden olarak zikredilmiş olduğunu

söylemişlerdirki sizi Arzdan bitirmek suretiyle yetiştirdik demek olur. Diğer bazıları da « أَنْبَات » ın

neticesi olmak üzere sülâsî babından mukadder olan fi'lin masdarı olmak dolayısıyla « أَنْبَات » ın

mefuli mutlakı olduğunu söylemişlerdirki aslı « أَنْبَتَكُمْ اللَّهُ فَنَبْتُمْ نَبَاتًا » olup ma'na

«Allah sizi bitirdi de siz bir bitiş bittiniz» demek olur. Razî derki: bunda iki mes'ele vardır.

BİRİNCİSİ: Âyette iki vecih var: birisi, sizi Arzdan bitirdi demek babanızı Arzdan bitirdi - ibtida topraktan

onu yaratmak suretiyle cinsinizi yarattı - demektir, o kadarki «

« إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ » gibi olur. Diğer

hepinizi Arzdan yarattı demek olur, çünkü Allah bizleri nutfelerden, onları gıdalardan, onları nebattan, onu

da Arzdan yaratıyor.

İKİNCİSİ: « أَنْبَتَكُمْ نَبَاتًا » denilmek gerekken « أَنْبَتَكُمْ نَبَاتًا » buyurulmuşturki: «

« أَنْبَتَكُمْ اللَّهُ فَنَبْتُمْ نَبَاتًا » takdirindedir. Bunda lâtıf bir incelik vardır. Zira « أَنْبَاتًا » buyursa

idi acib garib bir inbat demek olurdu. Halbuki Allahın sıfatı olan inbat bizim için mahsûs olmadığından biz

onun acib, kâmil bir inbat olduğunu başka türlü tanımazdık, ancak Allahın ihbarıyla tanımış olurduk, bu makam ise Allah tealânın kemali kudretine istidlâl makamıdır. Onu yalnız sem' ile isbat kâfi gelmiyebilir, lâkin o inbat etti de siz acib, garib bir bitiş bittiniz ma'nasına « نَبَاتًا » buyurulunca bizim vasfımız olan o acib, garib, kâmil bitiş, mahsûs, müşahed olduğundan bununla Allahın kemali kudretine istidlâl mümkün olur, onun için « نَبَاتًا » buyurulması bu

Sh:»5375

makama daha muvafık, daha belîğ olmuş ve bu lâtf sirri göstermek için hakikatten bu mecaza geçilerek « نَبَاتًا » yerinde « نَبَاتًا » buyurulmuştur. Maamafih « نَبَاتًا » hal yapıldığı taktirde de bu nükte anlaşılmaz değildir. Lâkin kelimenin esasen masdar olması ve mefuli mutlakın halden akdem ve daha kuvvetli bulunması hasebiyle müfessirîn halden ziyade esası gözetmişlerdir. Bu suretle etvarın mebadisine işaretten sonra istikbalini ve gayesini beyan için de buyuruluyorki 18.

﴿ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا ﴾ ilh...

Bu da'vet ve beyandan sonra ne oldu?

﴿٢١﴾ قَالَ نُوحٌ رَبِّ انَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ
وَوَلَدَهُ إِلَّا خَسَارًا ﴿٢٢﴾ وَمَكْرُوهًا كَبِيرًا ﴿٢٣﴾ وَقَالُوا
لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ
وَنَسْرًا ﴿٢٤﴾ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا
﴿٢٥﴾ مِمَّا خَطِيئَاتِهِمْ أُغْرِقُوا فَأَدْخَلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ
مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا ﴿٢٦﴾ وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَيَّ
الْأَرْضَ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا ﴿٢٧﴾ إِنَّكَ أَنْ تَذَرَهُمْ يُضِلُّوا
عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا ﴿٢٨﴾

Sh:»5376

﴿٢٨﴾ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا
وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿٢٩﴾

Meali Şerif

Nuh dediki: yarab! Ma'lûmun onlar bana isyan ettiler ve malı ve veledi kendisine hasardan başka bir şey arttırmıyan kimsenin ardınca gittiler 21 Ve büyük büyük mekre giriştiler 22 Ve sakın ilâhlarınızı bırakmayın ve sakın bırakmayın ne Veddi, ne Suvâi, ne de Yeğûsü ve Ye'ûku ve Nesri dediler 23 Ve çoğunu şaşkırttılar, sen de zalimleri artırma ancak şaşkınlıkca artır 24 Bir çok hafîatlarından dolayı suya boğuldular da ateşe atıldılar ve kendilerine Allahın dûnünden yardımcılar bulamadılar 25 Nuh demişti ki: yarab, bırakma yeryüzünde kâfirlerden bir deyyar 26 Zira sen onları bırakırsan kullarını yoldan çıkarıyorlar, ve nankör facirden başka da doğurmuyorlar 27 Yarab! Mağfîret buyur bana, ve babama anama, mü'min olarak evime girene ve bütün mü'minîn, ve mü'minâta, zalimleri ise artırma ancak helâkça artır 28

21. ﴿وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدَهُ إِلَّا خَسَارًا﴾ - Bu kimse,

kavmi Nuhun tabi' oldukları ve Hazreti Nuha adavet eden zalim demek oluyor. 23.

﴿وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا﴾ - Bunlar kendilerince en

büyük tanıdıkları ve tapındıkları putlarının isimleri, maamafih aralarında mertebeleri muhtelif ba'zılarında

«la» nın tekrarı ve ba'zılarında terki ile bu tefavüte iyma olunmuştur. Demek ki Veddi, ve Süva' her biri

Yeğûs ve Ye'ûk ve Nesrin mecmuuna mukabil. Demişlerki bu putlar Araba intikal etmişti, bundan

dolayı

Sh:»5377

Arab; Abdi vedd, Abdi yeğûs diye isimler takardı. Âlûsî derki: Buharî ve İbni münzir ve İbni Merduye, İbni Abbastan şöyle tahrir etmişlerdirki: kavmi Nuhtaki evsan sonradan Arabda idi, vedd, Devmetülcendelde Kelbin idi, Süva' Hüzeylin idi, Yeğûs muradın, sonra Seba'da Benî gatîfin idi, Ye'uk Hemedanın idi, nesir de Hımyerin, Âlizilkelâm idi ve bu isimler esasen ba'zı salih kimselerin isimleri iken vefatlarında onların namına ve oturdukları mevki'lere Şeytanın ilkaâtiyle dikmeler (ensab) dikilmiş ve onların adları verilmiş, sonra da bilenler kalmayınca cehaletle onlara teabbüd olunmuştur. İbni ebî hâtimin urve ibni Zübeyrden tahririne göre Vedd, en büyükleri ve en iyileri idi ve hepsi âdem oğullarından idi, bir de rivayet olunmuşturki, Vedd, Allah tealâdan başka ma'bud itihaz edilenlerin ilkidir. Abd ibni humeydin Ebu mutahherden tahririne göre Ebu Ca'fer Muhammed ibni Bâkır Hazretleri demiştirki: vedd, kavmi içinde sevgili müslim bir er idi, vefat edince Babil arzında kabrinin etrafında ordu kurdular, matem tuttular, İblis bunların bu feryadını görünce bir insan suretinde onlara: sizin feryad ve eleminizi görüyorum, size onun bir suretini yapsam toplandığınız yere koysanız da onu ansanız! Dedi, peki dediler, onun gibi bir tasvir yaptı,

mecma'larına koydular onu anarlardı, bunu görünce: nasıl evlerinize de yapsam herkes evinde de ansa olurmu? Dedi, onu da yaptı o suretle onu anarlardı, sonra evladları yetişti, ona yaptıklarını görüyorlardı, nesil uzadıkça onu neye andıkları unutuldu, tuttular ona ma'bud diye ibadet etmeğe başladılar, işte arzda Allahın gayri ilk ibadet edilen vedd oldu **أهـ**. İbni Münzir ve gayrisi Ebu Osmani nehdîden rivayet etmişlerdir: demiştirki: Yegûsü gördüm kurşundan idi, çıplak bir deveye yükletilir, beraberinde giderler, bir yere varıp kendi kendine çökene kadar onu hiç tehyic etmezlerdi, o çökünce de haydin konacağınız

Sh:»5378

menzili beğendi derler ve etrafına konarlar, ve onun üzerine bir bina yaparlardı **أهـ**. Keşşafıta mezkûr olduğu üzere bir de denilmiştir ki: Vedd, bir erkek suretinde, Süva', bir kadın suretinde, Yeğûs bir arslan suretinde, Ye'uk bir feres suretinde, nesir bir nesir (kartal veya akbaba) suretinde idi. Yine denilmiştir ki helâk olmuş olan kavmi Nuhun esnamı aynıyle Araba intikal etmiş olması be'iddir, anlaşılmaz, zâhir olan budur ki ancak isimleri kalmış, Arab bir takım esnam edinerek onlara o isimleri vermişler ve Abdü Yegûs, Abdü Ye'ûk tesmiyelerinde de o sanemlerinin isimlerine izafeti kasetmişlerdir. Ebu Osmanın gördüğü de

aynen Nuh zamanından kalma değil ancak o ism ile müsemma bir şey olmak lâzım gelir. Âlûsî, evvelce nakledildiği üzere onların hepsi de insan suretinde idikleri esahh olduğunu da kaydelemiştir. Bu isimler esasen Arabî olmayıp ucme olduklarına göre vedd, ve yegûs isimleri hindlilerin Veda, Vüyasa isimlerine benzer gibi oldukları da hatırlara gelmez değildir.

25. ﴿مِمَّا خَطِيئَاتِهِمْ﴾ - « من » harfi Cer, ta'lil için, « ما » zâide, veya nekiredir. Hatâyâ

ve cinayetlerinin büyüklüğüne ve ziyadeliğine tenbih için ziyade kılınmıştır. Takdim de kasr ifade eder.

Başka sebebdan dolayı değil, beyan olunduğu üzere sırf kendilerinin bir çok büyük hatîelerinden ötürü

﴿أُغْرِقُوا﴾ gark edildiler - Tufana boğuldular ﴿فَادْخَلُوا نَارًا﴾ sonra da bir ateşe

atıldılar - Ki berzah azâbı, yâhud Âhîret azâbı. Suya boğulmakla ateşe atılmak iki zidd azâbın cem'inde de

beliğ bir tıbak san'atı vardır. 26. ﴿قَالَ نُوحٌ رَبِّ﴾ - Evvelki « قَالَ نُوحٌ رَبِّ »

üzerine ma'tufur. Fakat evvelkiler gibi yalnız söyleneni hikâye için değil, ondan helâke istihkaklarını beyan

için olup da bu duânın da onların hatîâtıları yüzünden olduğu anlatılmak üzere te'hîr

olunmuştur.

Çünkü bu duânın garktan evvel olması zâhirdir. Yarab - ﴿لَا تَذَرْ عَلَيَّ الْأَرْضِ﴾

bırakma Arz üzerinde - Arz denince zâhir ve umumen ma'lûm olan arzdir. Maamafih ahd ile kavmi Nuhun

bulunduğu Arz demek de olabilir. ﴿مِنَ الْكَافِرِينَ دِيَّارًا﴾ Bütün o kâfirlerden - bir kimse,

yâhud yurd sahibi bir kimse. Derlerki « دِيَّار » kelimesi ancak umumu nefiyde kullanılır «

« مَا بِالْأَرْضِ دِيَّار » denilirki evde kimse yok demektir. Ve bu kelimenin aslı dârdan yâhud

devirden fey'al vezninde deyvardır. Vav yaya kalbolunmuştur. Fa'al vezninde değildir. Yoksa «ya» olmaz

devvar olurdu. Şu halde iştikakına nazaran asıl mefhumu evcil yâhud yurdcul demek gibidir. Maamafih

deyyar, ayyaş gibi ya'î olarak « دِير » den fa'al vezninde de olurki deyr bekliyen, manastır bekçisi

ma'nasınadır. Bu suretle nefiy, umumî olmakla beraber maksad yurd sahibi dar-ü diyar idâre eder hiç bir

kimse demek olması da zâhiren şu ta'lîle muvafık görünür: 27.

﴿إِنَّكَ إِن تَذَرَهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا﴾

zira onları bırakırsan kullarını idlâl ediyorlar, evladları da fâcir ve keffardan başka bir şey olmuyor - bu

duânın eseri yalnız kavmi Nuhun garkıyla kalmamış, sonra onun ve meyyetindeki mü'minlerin zürriyyetleri

«

قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَّمٍ مِّمَّنْ

«مَعَكَ وَأُمَّ سَنَمْتِعُهُمْ ثُمَّ يَمْسُهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ» vefkınca arzı istiyla ederek «وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ» mantukunun tecelli etmiş olmasıyla de tezahür

eylemiştir. Bu da Nuhun şu duâsiyle alâkadardır. 28.

﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ geçmiş ve Kıyamete kadar gelecek bütün ümmetlerin mü'minîn ve mü'minâtına şamildir. ﴿وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا﴾ Zalimlere ise helâkten başka bir şey

artırma - bu cümlede geçmişteki

Sh:»5380

zalimlere de arkalarında bedduâ olarak şamil olmakla beraber daha ziyade o kâfirler helâk edildikten

sonra gelecek zalimler aleyhine duâ demek olur. Ya'ni her kim olursa olsun benim zürriyetimden ve bütün

mü'minîn ve mü'minâtın zürriyetinden dahi zalimlerin hep helâklerini artır, akıbetlerini perişan eyle,

«وَأُمَّ سَنَمْتِعُهُمْ ثُمَّ يَمْسُهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ» ma'nasını da ifade ederki ona «وَمِن ذُرِّيَّتِي» duâsına «

«لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ» buyurulması bunun cevabı demektir. Demekki küfür ve zulme

gidenler her kim olursa olsun atalarının iman ve adaletleri dolayısıyla Dünyada ni'meti ilâhiyyeden bir nasîb alarak bir müddet yaşiyabilirlerse de akîbet helâk olup mağfirete irmeksizin azâbi elîm içinde kalmağa mahkûmdurlar ve o azâb onların sırf küfür ve zulm ile ettikleri hataları ve cinayetleri yüzündendir. Bu suretle Sûrei Mearicde zikr olunan kâfirler de o va'd olundukları acı günü görecekler, azâb, muhakkak vaki' olacak, o Hâkka çaresiz başlarına inecektir.

Görülene ve görüleceğe dair olan bu iki Sûreden sonra umumiyetle görülmeyen ve nazardan mestur bulunan kuvvetlere dair olmak üzere de buradan Sûrei Cinne geçilecektir. Ki bunlar Âdemin ve Nuhun zürriyyetinde solmayan kuvvetlere şâmil olur.